

Εξώφυλλο Φιλοσοφίας, Πίνακας: Rene Magritte, Η ανθρώπινη κατάσταση, 1933

Ενώ κατά την Αναγέννηση ο πίνακας ήταν 'ένα παράθυρο στην πραγματικότητα', για τους σουρεαλιστές θα γίνει μία διέξοδος προς έναν κόσμο που ο άνθρωπος αγνοεί. Παρατηρώντας τον πίνακα κάποιος με μια πρώτη ματιά θα έλεγε πως πρόκειται για 'ένα κομμάτι γυαλί' τοποθετημένο ανάμεσα στον άνθρωπο που κοιτάζει και στο εξωτερικό τοπίο. Προσέχοντας όμως την αριστερή μεριά του υποτιθέμενου τζαμιού, κάποιος διαπιστώνει ότι η κουρτίνα κρύβεται πίσω από το 'τζάμι', το οποίο στην πραγματικότητα δεν είναι διάφανο. Έτσι η αρχική πεποίθηση ότι ο πίνακας αποτελεί πιστή αναπαράσταση του τοπίου κλονίζεται.

Κάποιος βέβαια μπορεί να συνεχίσει αυτόν το συλλογισμό και να αναρωτηθεί: **Άραγε τα μάτια μας να βλέπουν την πραγματικότητα όπως αυτή πράγματι είναι ή μήπως αυτό που 'βλέπουμε' αποτελεί έναν κόσμο επηρεασμένο από εμάς τους ίδιους;** Αν για παράδειγμα δεχτούμε κατά λέξη το ρητό ότι τα μάτια είναι ο καθρέφτης της ψυχής, μήπως η πραγματικότητα που βλέπουμε είναι **'αλλοιωμένη'** από τον ίδιο τον ψυχικό μας κόσμο; Μήπως δηλαδή ο 'αντικειμενικός' κόσμος, όπως τον συνειδητοποιούμε, είναι άρρηκτα συνυφασμένος με τις προσωπικές μας εντυπώσεις, αντιλήψεις, αλλά

και τις ίδιες τις αισθήσεις;

Ο ίδιος ο Magritte, επ' αυτού θα μας πει τα εξής: *"Τοποθέτησα μπροστά σ' ένα παράθυρο ένα πίνακα, που αναπαριστούσε ακριβώς εκείνο το κομμάτι του τοπίου που κρύβει. Έτσι, το δέντρο του πίνακα έκρυβε το πραγματικό δέντρο, που βρισκόταν έξω από το δωμάτιο. Στο μυαλό του θεατή, το δέντρο υπήρχε ταυτόχρονα τόσο μέσα στο δωμάτιο (στον πίνακα), όσο κι έξω (στο πραγματικό τοπίο). Έτσι βλέπουμε και τον κόσμο: σαν κάτι που βρίσκεται έξω από εμάς, έστω κι αν πρόκειται για μια νοητική αναπαράσταση της εσωτερικής μας εμπειρίας... Ο χώρος και ο χρόνος χάνουν έτσι τη χοντροειδή εκείνη σημασία τους, που λαμβάνει αποκλειστικά υπόψη της η καθημερινή μας εμπειρία."*

Αυτόν τον συλλογισμό θα ήθελα να προχωρήσω ένα βήμα παραπέρα. Αν άραγε αυτό που ονομάζουμε 'εξωτερικός κόσμος' δεν υπάρχει 'εκεί έξω' ούτε κι εμείς βρισκόμαστε 'εδωπέρα μέσα', τότε μήπως όλη η πραγματικότητα αποτελεί ένα ενιαίο κι αδιαίρετο σύνολο, μέσα στο οποίο βρίσκονται και 'αλληλοεπικαλύπτονται' όλα τα υπαρκτά αντικείμενα; Μήπως αυτό που ονομάζουμε 'πράγμα ξεχωριστό' είναι μία διάκριση που κάνουμε επειδή είμαστε περιορισμένοι μέσα στην υλική μας φύση; **Αν δηλαδή όλα τα πράγματα έχουν και την κυματική τους φύση, πώς θα αντιλαμβανόμασταν τον κόσμο έχοντας συναίσθηση και αυτής της υπόστασης;**

Το κείμενο για τον Magritte, παρμένο από το βιβλίο της Suzy Gablik, Magritte.